

Sieviläinen Lauri Haikola, legendaarinen professori

Allekirjoittanut ei ole tavan-
nut ketään yliopistomiestä,
jolla olisi yhtä kiinteä suhde
kotiseutuunsa kuin oli **Lauri
Haikolalla** (1917-87),
Helsingin yliopiston teolo-
gisen tiedekunnan etiikan
ja uskonnonfilosofian pro-
fessorilla.

Sieviläiset tarinat välittyi-
vät hänen kertominaan yhtä
hyvin luentosaleissa kuin
vapaa-ajan keskustelutuo-
kioissa. Haikola kertoi, että
pitkän Ruotsissa olon myö-
tä hän oli unohtanut suomen
kielen sujuvan käytön,
ja siksi hän katsoi viisaaksi
mennä toviksi Sieviin
palauttaakseen sikäläisen
murteen kautta muistiin äi-
dinkielenä.

Maatilan poika

Lauri oli **Jaakko Haikolan**
maanviljelijäperheen esi-
koinen. Samasta avioliitosta
syntyi myös toinen poika
Mikael. Poikien tulo jat-
kui myös Jaakon toisessa
avioliitossa **Rosan** kanssa
eli heitä syntyi vielä viisi:
**Pentti, Pekka, Perttu, Paa-
vo** (kuoli lapsena) ja **Pasi**.
Suurella kaksikerroksisessa
talossa, nimeltään Takalo
asustivat lisäksi **Ville Mark-
kula**, Rosan vanhempi veli
ja **Olli Lindberg**, kunnan
kautta hohkokiksi otettu
henkilö.

Takalon talon elämä oli
ankaran ahkeraa ja sään-
nöllistä. Vaikka talo oli
kirkonkylän varakkaimpia,
mihinkään tarpeettomaan
ei rahaa eikä elintarvikkeita
käytetty.

Vanhempi veljeni **Sulo**
muisteli, että Rosa annoste-
li voipalan kullekin pojista
erillisille lautasilta, ettei ku-
kaan pääse ”lohnimaan” yli-
määräistä isosta voiastiasta.
Lauri oppi tuntemaan verra-
ten hyvin kylänsä elämäntyy-
tyylin ja sen hultvattoman
huumorin. Nuorten parissa
hän kertoi kuulleensa myös
kaikenmaalman ”älyttö-
myyden huiput ja hävyttö-
myyden huiput”.
Kotona ilmeisesti harrasteti-
in veisaamista, koska Lauri

tuntui vielä 60-luvulla hyvin
muistavan sekä körttiläisten
Siionin virret ja jonkin ver-
ran myös Vanhan virsikirjan
(1701) virsiä.

Isäni ja äitini olivat paikan
päällä säännöllisiä kylävie-
raita, josta syystä opin hei-
dän kyljessään tuntemaan
kohtalaisen hyvin Takalon
talon ja sen tavat.

”Haikolan Lassin varmasta kädestä”

Sieviläisestä taustasta
juontui Laurin ehtymätön
kiinnostus pesäpallotilua
kohtaan. Hänen nuoruus-
vuosiensa erityisenä ylpey-
tenä oli ottaa lyöntikoppi
kiinni yhdellä kädellä. Siitä
kehkeytyi sanonta ”Haiko-
lan Lassin varmasta kädestä”.
Hänen Helsingin pro-
fessorikaudellaan olin usein
mukana samassa porukassa
seuraamassa pesäpallot-
teluita Kaisaniemen kentän
laidalla.

Seurassa oli yleensä mu-
kana myös **Kaarlo Puuru-
nen**, Sievin entisen kanttorin
poika. Haikolan kirjallisessa
tunnusmerkissäkin (Ex Libris)
oli kuvattuna pesäpallot-
telu ja maila. Laurin mielestä
pesäpallot on kuin sinfoniaa,
kun taas muut joukkuepelit
muistuttivat enemmän iskel-
mämusiikkia.

Kerran Sievissä käydes-
sään hän joutui motiivi-
en ristiriitaan, kun saman
sunnuntain iltapäivällä oli
seurat Kankaanpäällä ja
pesäpallot-telut Kantolan
kentällä. Viimeksi mainittu
voitti ainakin sillä kertaa.
Lauri Haikolan suurin trage-
dia tapahtui talvisodassa,
johon hän osallistui vapaa-
ehtoisena. Hän haavoittui
vaikeasti, ja toinen jalka
amputoitiin reidestä asti.
Tapahtunut tuotti kuitenkin
myös siunauksen: hän
paneutui jatko-opintoihin,
väitteli teologian tohtoriksi
Ruotsissa ja pätevyitä viho-
doin professoriksi Helsingin
yliopistoon.

Tiedemiehen elkeet paljas-
tuivat jo Sievin kirkonkylän
yläkoulussa, jossa hän kuu-

lemma silloin tällöin ryhtyi
neuvomaan opettajaansa
Edith Laaksosta, mikä sil-
loin oli vallan tavatonta.

Värikäs persoona

Minä tulin Haikolan oppi-
laaksi v. 1962 alkaen. Pian
saatoin todeta, että häneen
suhtauduttiin ainakin kol-
mella tavalla: ihaillen,
kummastellen ja paheksu-
en. Professorin ulosanti ei
ollut paras mahdollinen,
mutta luentojen sisällön sy-
vällisyydestä ei voinut olla
vakuuttumatta.

Haikola sai runsaasti huo-
miota myös tiedekunnan
ulkopuolella; siksi hänet
kutsuttiin toistuvasti esim.
keskustelupaneeleihin, jot-
ka olivat muotia 60-luvulla.
Hänen värikkäät komment-
tinsa ovat jääneet lähtemät-
tömästi mieleen.

Kun erään paneelin osan-
ottaja yritti kovasti todis-
tella, että oikealla infor-
maatiolla ja positiivisella
kasvatuksella voidaan ihm-
misestä kitkeä pois hänen
negatiiviset taipumuksensa,
Lauri heitti veitikkamaisesti:
– ”No, sinä varmaan voit
neuvoa myös sen, miten
minä pääsen irti ryssävi-
hasta” – samalla hän ojensi
näkyviin puujalkansa.

Professori osoitti epä-
sovinnaisuutensa muun
muassa esiintymällä tiede-
kunnassa viininpunaisessa
villanutussa. Työhuoneensa
ulko-oveen hän oli kiinnit-
tänyt lapun, jossa luki ”Tule
sisään vain, täällä ei olla
turhan tarkkoja”. Runsasta
alkoholinkäyttöään mies ei
edes yrittänyt peittää. Täs-
sän hän muistutti aika lailla
esikuvaansa, herätysjohtaja
Paavo Ruotsalaista.

Hyvä etiikka merkitsi
Haikolalle kokonaan muuta
kuin moitteettomuutta ul-
koisessa käytöksessä.

Saunaseura

Lauri Haikola nautti opiske-
lijoiden seurasta. Minäkin
olin joskus mukana hänen
koolle kutsumissaan ”seu-

**Teologian professori ja Luther-tutkija Lauri Haikola oli elin-
aikanaan kansainvälisesti tunnetuin sieviläinen. Hänen
merkittävin tutkimuksensa Usus Legis (Uppsala 1958) pyrki
löytämään Lutherin alkuperäiset käsitykset ilman ennako-
oletusten määräämää tulkintaa. Tämä tutkimusote ja sen
tulokset aiheuttivat viisikymmentäluvulla kiivaan väittelyn
suomalaisten teologien keskuudessa. Kuva: Tuomo Mannermaa,
Lauri Haikola ja hänen saunaseuransa-kirjasta.**

roissa”, milloin hänen ko-
dissaan ja milloin vaikkapa
Hotelli Tornin saunassa.
Viimeksi mainitusta seu-
rustelumuodosta kehittyi
sitten institutio, nimitti-
in Haikolan saunaseura.
Se toimii edelleenkin.

Rituaaliin kuuluu ns. sau-
naliturgia, jonka on sävel-
tänyt kapellimestari **Jorma
Panula**. Varsin usein Haiko-
la vieraili asuntolassamme,
nimeltään Heränneiden yli-
oppilaskoti.

Kerran hän saapui paikalle
kuin joulupukki, mukanaan
iso säkki täynnä näkkilei-
papaketteja ja silliipurkkeja.
”Ostin nämä teille satamas-
ta, jotta voisitte nauttia tar-
peen tullen välipalaa”.

Arvostettu tutkija

Tentaattorina Haikola testasi
opiskelijoissa lähinnä vain
kahta asiaa. Tenttivastauk-
sen piti osoittaa, että asian-
omaisella on ”tutkiva ote”
aiheisiinsa ja toiseksi hän
tarkkasi, onko opiskelijoil-
la ”omia ajatuksia”. Tent-
tikirjojen sisältöjen tarkka
jäljentäminen papereihin ei
ollut tärkeää.

Arvi Tuomi, rovasti

Lauri Haikola- seminaari Sievissä syyskuussa

Artikkelin kirjoittaja, sievi-
läissyntyinen rovasti **Arvi
Tuomi** on professori **Lauri
Haikolan** oppilas ja perhe-
tuttu.

Arvi Tuomen vanhemmat
Frans ja Anna Tuomi muut-
tivat Sieviin vuonna 1929.
Perhe asui pappilan vieressä
sijaitsevassa talossa aina
vuoteen 1947, isä -Fransin
toimiessa pappilan viljelmää
hoitavana arentimiehenä.
Tuona aikana Frans ja Anna
Tuomi tulivat läheisiksi ys-
täviksi Lauri Haikolan van-
hempiensa kanssa

Seitsemäntoistalapsisen
perheen kuopus Arvi lähti
opiskelemaan teologiaa
kirjoitettuaan ylioppilaaksi

vuonna 1962. Yhdeksi opet-
tajakseen hän sai tutun mie-
hen naapurista.

– Haikola ei tehnyt tästä
asiasta mitään suurta nume-
roa, enkä nauttinut mistään
erioikeuksista, mutta hänen
kanssaan oli mukava aina
silloin tällöin jutella Sievin
asioista, Arvi Tuomi kertoo.

Opintojensa jälkeen Tuo-
mi on toiminut pappina
lyhyet jaksot Kajaanissa
ja Joensuussa. Helsingissä
hän oli seurakuntien rippii-
kouluteologina, kirkkohal-
lituksen työalasihteerinä ja
kouluttajana sekä Helsingin
yliopiston opettajana. Vuod-
esta 1979 hän työskenteli
Jyväskylässä, siitä pisim-

män ajan yliopiston pappina
ja opettajana. Arvi Tuomi on
suorittanut myös Sibeliu-
sakatemiassa pianonsoiton
opettajan ja sivutoimisen
kanttori-urkurin tutkinnon.

– Viimeinen seurakunta-
virkani oli Lohikosken alu-
een kappalaisuus, mistä jäin
eläkkeelle vuonna 2006.

Seminaari syksyllä

Arvi Tuomi on järjestämässä
yhdessä Yliveskan kansa-
laisopiston, Sievin kunnan
ja Sievin seurakunnan kans-
sa Lauri Haikolan jalanjäl-
jillä Sievissä-seminaaria. Se
pidetään Vääräjokisalissa
lauantaina 20.9.

Tuomen lisäksi arvostettua
teologian professoria muiste-
levat **Jaakko Elenius, Heik-
ki Kirjavainen ja Tuomo
Mannermaa**. Seminaarissa
puheenvuoron käyttävät
myös **Hannu Sikkilä, Antti
Vasari ja Markku Koski**.
Tilaisuudessa on myös mah-
dollisuus osallistua keskus-
teluun tästä kotipitäjässään
tuntemattomaksi jääneestä
suurmiehestä.

Muun muassa kiertoajelun
sisältävä ohjelmallinen osuus
päätyy Sievin kirkossa kello
19 alkaviin iltaseuroihin.

Tilaisuuksiin kutsutaan
kaikkia Lauri Haikolasta ja
Sieviä kiinnostuneita.

TR

**Artikkelin kirjoittaja ro-
vasti Arvi Tuomi on mu-
kana järjestämässä Lauri
Haikolan jalanjäljillä Sie-
vissä - seminaaria.**

Samanlainen ko muukki -monologi museolla

Seija Mustanevan itse
esittämä ja omiin runoihin
perustuva monologi ”samal-
lainen ko muukki” nähdään
ja kuullaan Sievi-viikon
huipennukseksi kotiseutu-
museolla maanantaipäivän
aikana.

Monologin runkona on
”Äitin kiintiät silimukat”
–kirjan tekstit. Esityksessä
tarkastellaan sukupolvien
ketjua käätkökohtana äidin
kuolema. Takaumina käy-
dään kurkistamassa lapsuu-
teen ja nuoruuteen. Runot
vievät katsojan matkalle
muistoihin, suvun ja Suo-
men historiaan, tyttärien,
äitien ja mummojen maail-
maan Pohjanmaalle ja Kai-
nuuseen.

Aila Lavaste: - Seijan runot
on tehty jaettaviksi, yhdes-
sä koettaviksi. Ihmisen osa
iloinen ja suruineen elää
tunnistettavasti hänen elä-
mänmakuisissa teksteissään.
Kohtaamme niissä itsemme.
Suurella ymmärryksellä
kuvattu sukupolvien ketju
johdattaa katsojan omaan
aikaisuuteen. Samanlainen
ko muukki -esityksen runot
antavat kokijalleen mahdol-
lisuuden nähdä itsensä ko-
konaisena. Se vahvistaa.

Esitys on suunniteltu mu-
seon tupaan tai vastaavaan
tilaan. Tila itsessään muo-
dostaa pääosin esityksen
lavastuksen.

Visualisoinnin on suunni-
teltu ja valmistanut **Pirkko
Paananen**. Dramaturgia ja
ohjaus on Aila Lavasteen
käsialaa.

Seija Mustaneva Suomu-
salmen kotiseutumuseon
portaililla ”Samanlainen ko
muukki” -monologin ennak-
koesityksessä 29.6.08. Kuva
Silja Heikkinen.